

– SCHEHEREZADE – Nicolás R. Korsakov (1844-1908)

CONTEXT:

Autor:

Nicolás R. Korsakov. Membre del grup de compositors conegut com Els Cinc (de fet era el que tenia millor preparació musical i revisava els treballs dels altres). Professor de composició, harmonia i instrumentació (orquestració) musical al Conservatori de Sant Petersburg el 1871. Autor de diversos tractats d'orquestració i d'harmonia. Avans havia segut oficial de la marina imperial de Rússia, i després inspector civil de bandes de música navals. Obres rellevants: el [*Capricho español*](#), la [*Obertura de la gran Pascua rusa o El vuelo del moscardón*](#).

Període històric:

Primer Nacionalisme (últim terç del S. XIX)

Estil musical:

Nacionalisme rus (primer nacionalisme). En aquest cas amb reminiscències orientals (pràctica coneguda com orientalisme musical).

FORMA MUSICAL:

Gènere:

Instrumental.

Forma / Estructura formal:

Opus 35, és una suite simfònica dividida en quatre moviments, cadascun amb un títol que fa referència a diferents narracions. En tots ells és present, a manera de fil conductor, el tema de Sheherazade, enunciat pel violí acompanyat per tènues arpegis en l'arpa i dotat d'una melodia plena de arabescos, evocadora de l'ambient exòtic en què es desenvolupa la història.

- I. «El mar y el barco de Simbad»: *Largo e maestoso* — *Allegro non troppo* en **Mi mayor**
- II. «La historia del príncipe Kalendar»: *Lento* — *Andantino* — *Allegro molto* — *Con moto* en **Si menor**
- III. El joven príncipe y la joven princesa: *Andantino quasi allegretto* — *Pochissimo più mosso* — *Come prima* — *Pochissimo più animato* en **Sol mayor**
- IV. «Festival en Bagdad. El mar. El barco se estrella contra un acantilado coronado por un Jinete de Bronce»: *Allegro molto* — *Vivo* — *Allegro non troppo maestoso* en **Mi mayor**.

del compositor rus Nikolai Rimski-Kórsakov, composta el 1888. Basada en el comte de Les mil i una nits, (una col·lecció de contes folklòrics d'Orient Mitjà que daten de l'Edat d'Or Islàmica) aquesta obra orquestral combina dues característiques comunes a la música russa, i particularment de Rimski-Kórsakov: una enlluernadora i acolorida orquestració i un interès per l'Orient, molt destacat en la història de la Rússia Imperial. Scheherezade és una nova forma de composició, fins a cert punt a mig camí entre la Simfonia fantàstica d'Hector Berlioz (1830) i el poema simfònic de Franz Liszt de 1854. Probablement, està més pròxima al poema simfònic, però sense utilitzar leitmotivs. De fet, el mateix Rimski-Kórsakov va afirmar el següent:

“ qui s'entesti a trobar en la meua música leitmotives que estiguin sempre connectats de manera consistent amb una idea poètica o concepte específic, buscarà en va. En canvi, els supòsits leitmotives no són més que material musical en estat pur, motius d'elaboració simfònica. Aquests, ja sigui de manera successiva o simultània, recorren els quatre moviments però de manera que cada vegada expressen diferents idees, esdeveniments o imatges. Jo volia compondre una suite en quatre moviments basada en el tractament completament lliure del material musical. Una suite que, d'una banda, arribés a tenir una consistència interna a causa del ús d'un material unificat (temes i motius similars), però al mateix temps, que presentés un calidoscopi d'imatges de contes de fades de caràcter oriental ”.

(referint-se als temes del principi, vinculats al Sultan i a Sheherezade.

Rimski-Korsakov prologar l'obra amb aquesta introducció:

"El Sultan Schariar, convençut que totes les dones són falses i sense fe, es va comprometre a donar mort a cadascuna de les seves esposes després de la primera nit nupcial. Però la Sultana Sheherazade va salvar la vida entretenint al seu senyor amb contes fascinants, enllaçats, durant mil i una nits. El sultà, consumit per la curiositat, ajornà el dia a dia de l'execució de la seva esposa, i finalment va repudiar el seu vot de sang, del tot. "

Temas de los personajes

The image shows two musical staves. The top staff is for 'El Sultán' in bass clef, starting with a forte (ff) dynamic. It features a melodic line with a triplet of eighth notes and a trill. The bottom staff is for 'Scheherezade' in treble clef, starting with a melodic line that includes several triplets of eighth notes and a trill. The piece concludes with the notation '[etc.]'.

I.- A El mar i el vaixell de Simbad, la música comença amb l'amenaçadora figura del sanguinari sultà en els trombons, tuba, fustes greus i cordes, després de la qual, brillant entre rics acords de l'arpa, escoltem la veu de Scheherezade al violí sol , que comença tremolosa la primera de les històries. L'immens mar es manifesta en grans onades de part de tota l'orquestra. Naveguem al vaixell de Simbad (flauta, oboè i clarinet) i veiem les veles inflades, el sol a les aigües, la calma del migdia, una tempesta que disminueix, i seguim a la jove filant la història ... El sultà s'adorm i l'esposa posposa la seva destinació per un dia.

II.- El conte del Príncep Kalender es refereix a un príncep que ara és un monjo mendicant que ha professat vots de pobresa, castedat i humilitat. Escoltem la seva història de part del fagot. És tímid, seriós, encara que una mica burleta. Les ferotges fanfàrries del trombó i la trompeta ens arrosseguen a una escena d'esplendor bàrbar i salvatge. Rimski llança lluminoses masses de color com joies brillants procedents d'un cofre i el remolí i la pompa d'un solemne desfilada ens situa en un ambient opulent. És la primera vida del príncep quan s'envoltava de glòria i poder. Hi ha certa nostàlgia fins que el moviment acaba amb un altisonant crescendo.

III.- La tercera part, El jove príncep i la princesa, és la secció més lírica. Una captivadora cançó d'amor dels violins representa el jove, mentre que el clarinet parla per veu de la dama. Més tard, el ritme de la petita percussió afegeix un efecte picant a aquesta amorosa escena.

IV.- Acaba l'obra amb la Festa a Bagdad. El vaixell de Simbad s'estavella contra les onades. El Sultan entra a la cambra i Sheherezade comença la descripció d'una festa oriental plena de vida i color en què l'orquestra ha de mostrar la seva capacitat virtuosa. Ballarins, vestits luxosos, perfums ... orient en música. Retornen els temes dels moviments anteriors, tots plens d'energia que manté el ritme de la festa. Recordem a tots

els personatges dels relats i finalment, l'orquestra ens transporta a la coberta del vaixell de Simbad, ara enmig d'un terrible temporal d'onades gegantines que el precipiten contra les roques coronades per l'estàtua d'un guerrer. Finalment s'escolta la veu de Sheherezade que ens crida des del fantàstic món que ha creat i el Sultà parla de nou, però suau i gentilment, ja que ha renunciat al seu terrible propòsit. El violí sol puja al més agut per acabar la suite en serè i lluminós triomf

El 1910, amb la música de Scheherazade, Michel Fokine va crear i coreografiar un ballet per a la temporada dels Ballets Russos a París, amb l'escenografia i vestuaris de Léon Bakst. Van destacar en els papers principals Anada Rubinstein i Vátslav Nizhinski. El ballet va impactar per la seva carregada sensualitat i orientalisme.

Gràcies a la seva popularitat, fragments de Scheherazade ha format part de la banda sonora de diverses pel·lícules, entre elles:

Lost in a Harem (1935) de Charles Reisner.

La naranja mecánica (1971) de Stanley Kubrick.

Simbad e il califfo di Bagdad (1973) de Pietro Francisci.

Nizhinski (1980) de Herbert Ross.

The Man with One Red Shoe (El hombre con el zapato rojo, 1985) de Stan Dragoti (en aquesta pel·lícula, el protagonista, Richard Harlan Drew (Tom Hanks) és un violinista confós per un espia, quan toca en un concert el solo inicial d'Scheherazade pateix un lapsus, i llavors comença a tocar una peça seva).

Shadow Dancing (1988) de Lewis Furey.

In una notte di chiaro di luna (1989) de Lina Wertmüller.

Lonely in America (1991) de Barry Alexander Brown.

One True Thing (1998) de Carl Franklin.

The Price of Milk (2000) de Harry Sinclair.

Ritme:

Variable, en cadascun dels moviments.

Harmonia / Textura:

Clásica (acords de triada i quatriada) amb reminiscències melòdiques del nord d'Àfrica (pràctica coneguda com orientalisme musical). Escales de tons sencers i octatòniques.

Textura de melodia acompanyada.

Timbre / Orquestració:

Orquesta simfònica (2 flautas / piccolo, 2 oboes / Corno Inglés, 2 clarinetes (A, B ♭), 2 fagotes + 4 cuernos (F), 2 trompetas (A, B ♭), 3 trombones, tuba + timbales, el bajo tambor, tambor, platillos, triángulo, pandereta, tam-tam + arpa, cuerdas).

http://www.youtube.com/watch?v=17IEx0ytE_0&feature=related